

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

ЧАСТЬ I

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

Рік LIII. Ч. 99. Нью-Йорк і Джерзі Сіті, субота, 19. травня 1945.

No. 99. New York and Jersey City, Saturday, May 19, 1945. Vol. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America.

П'ЯТЬ ЦЕНТИВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

Іден про труднощі в Сан Франсиско

Антоні Іден, британський міністер закордонних справ, що щойно вернув з конференції в Сан Франсиско, заявив в британському парламенті, що він тому повернувся так скоро з Сан Франсиско і Вашингтону, бо там назбиралось „чимало серйозних і занепокоюючих справ“, що є міжнародними, а щодо яких йому треба засягнути поради. Деякі з тих справ є „наглі“, казав він, а до них належать такі як справа з Польщею, з Австрією, чи з маршалом Тітом. Посли домагались дебати над справою Польщі, але узнано, що така дебата не принесла б тепер ніякого хісна, а тільки погіршила б ситуацію.

ДЕЛЕГАЦІЯ К. У. К. В САН ФРАНСИСКО

Комітет Українців Канади повідомляє, що від Комітету виїхала до Сан Франсиско делегація, яка вже там працює. Її вона під головуванням о. д-ра В. Кушніра.

ЗРАЗОК БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ХАМСТВА.

Читаємо в большевицьких „У. Ш. Вістях“ з 16. травня б. р. таке: „Вони мабуть собачу матір ссали, а не груди української матері, що так гавкають в сторону українського народу, та накидаються по собачому на тих людей, що ставляться прихильно до українського народу“.

Це так пишеться про часонис „Свободу“. На це можна відповісти так: Буває в світі всяка дич, і всяка голота, але другої такої, як отся, що її видно в большевицькій шматі, то мабуть таки тяжко знайти. На жаль, ось та зграя виродків ссала груди української матері, тільки що та бідна матір тому ніяк не винна, що під впливом большевизму виросло з її дитини ось таке собаче стерво, її на сором, а українському народові на шкоду.

ПРИВИТАВ МАНУІЛЬСЬКОГО.

Пресова агенція ОНА, що то постійно подає різні новини з Європи тільки в про-советському навісвітленню, подала новинку з таким наголовком: „Ньюйорські українці вітають українську делегацію в Сан Франсиско“. Тим „ньюйорськими українцями“ є одна особа. Її нею д-р Володимир Левицький, редактор „Громадського Голосу“, бо це про нього мова, що вислав привітну телеграму до Сан Франсиско до советської делегації, що її призначила Москва для репрезентування України. Мимоходом кажучи, голова цієї делегації, Дмитро Мануїльський, як подають телеграми з 15. травня б. р. з Сан Франсиско, заявився в часі пресової конференції проти того, щоб у статут нової Ліги Націй вложити точку про самобозначення народів.

ПОМЕР РЕД. О. ГИКАВИЙ.

Дня 4. травня 1945 помер у Вінніпегу Онуфрій Гикавий, довголітній редактор українського часопису „Канадійський Фармер“. Прожив 59 років. Покійний був першисно учителем. Відтак був першим секретарем Організації Українських Учителів. Любив писати на педагогічні теми. В 1914 році став редактором „К. Фармера“. Була це тиха, добродушна і безпретенціональна людина.

ДЕ СТАЛІНСЬКИЙ РЕАЛІЗМ?

Так питає С. Поляков-Літовцев в ньюйоркському Новім Руським Слові, розглядаючи різні односторонні акти Сталіна в Європі, на які глядять з негодованням Англія та Америка, бо ті акти повинні би бути вислідом їхнього спільного поступовання, згідно з тим, як було умовлено в часі Кримської конференції. До чого то все доведе? — питає Поляков-Літовцев. І приходять до такого заключення:

„Думаю, що затаювання правди не можна назвати патріотичною поведінкою. А правда є така, що положення в східній Європі радує тільки ворогів Росії, а правдивих її незалежних приятелів, дійсних демократів, огричає і болить. Вони знають, що все те є на руку ворогам свободи. Вони не розуміють, відмовляються розуміти, які користи може Росія мати з такого поступовання? Гарантія безпеки? Та маючи на увазі її силу і такий виїмковий міжнародний вплив, якого властиво Росія може лякатись? Хто може подумати і сміти її заціпити? Її грізний ворог у її ногах. Як буде задержане союзне єдинство, Німеччина, як загроза, ледви чи коли зможе підняти голову. Одинока шанса Німеччини в будучині — це англо-американський російський спір. І тому, приятелі Росії, питають, що за ціль отого поступовання Москви? Який це у тих поступках сталінський реалізм?“

В СТОЛИЦІ ОКІНАВИ

Американські маринарі всадовились в Нага, столиці Окінави, що мала 65,000 мешканців. Японці держаться ще в місті й воюють завзято з кожного закутка, споза кожної стіни.

Мануїльський, як подають телеграми з 15. травня б. р. з Сан Франсиско, заявився в часі пресової конференції проти того, щоб у статут нової Ліги Націй вложити точку про самобозначення народів.

СВІДОК СЛАВИ і ГЕРОЇЗМУ

„ЛИТВА ПІД СЕРПОМ І МОЛОТОМ“.

Американські литовці, як і естонці та латвійці, ведуть від років широку пропагандно-публіцистичну акцію в справі незалежності Литви, Естонії та Латвії. Виходять постійні бюлетені та публікації. Тепер появилася нова книжка, видана Лігою Визволення Литви в Клівленді. Це „Літвеніа андер ди Сикл-енд-Гамер“, яку написав Йонас Петрутіс, полковник литовської армії. Це живе оповідання про те, що довелося пережити литовському народові, як по німецькій неволі прийшло советське „визволення“ з черевачинкою і розстрілами.

ПРОХАННЯ З СИБІРИ ДО ДІТЕЙ В АМЕРИЦІ

Поштова картка, написана 25. квітня 1944 р., перейшовши цензуру, наспіла до нашої редакції з таким проханням:

„Будьте ласкаві оголосити у Вашій газеті, що родичі Іреней Шпур і Ева Шпур пошукують своїх синів Михайла й Романа Шпур в Америці. Послідня їх адреса з р. 1940 була: 257 Евеню „Бі“, Нью Йорк. Адреса родичів подана так: Архангельська область, Сольвичагоцький район, Княжица с., Затон. Задова, Шпур Еремий, Р., СССР (USSR).“

Дописка: Ми находимся в архангельській області живі і здорові. Наші діти родилися в 1914 і 1916 р. в Мекіс Ракс, Па.

НЕВДОВОЛЕНІ З СОВЕТІВ

У Лондоні завважають тут і там доволі терпний тон, коли говорять про політику Советів та їхнє загадочне поступовання в дипломатії, як от у справі арештованих 16 поляків з польського підпілля, що вибрались до Москви на підставі порозуміння з польським урядом у Лондоні, а теж і британським. Та мабуть заважує на зміні тону ще щось важніше. Ото, як пишуть, Совети хотілиб мати острів Формозу на Північному морі, мандат над Кореєю, а може й забрати цілу Манджурію.

МУЗЕЙ ЛЕНІНА В КИЄВІ

Всеслов'янський Комітет в Москві повідомляє через свою пресову обслугу, що як тільки німці залишили Київ, то зараз почато відбудовувати Філію Московського Центрального Музею ім. Леніна, що була отворена в Києві в 1938 році. Відбудову закінчено в квітні 1945 року і музей отворений для публіки.

Вернув до бруклінських корабельних заводів американський літаконосець Френклін, що був поцілений на Північному Тихому океані японською бомбою і експлуодував, при чому поніс величезну втрату в людях, найбільшу з усіх, які колинебудь поніс американський військовий корабель. Згинуло 832 вояків і офіцерів, а числораних і бракуючих виносить 270. Не зважаючи на ті втрати літаконосець, розторопувався власними бомбами, що були на складі, так вдержався на воді, а вкінці доплив з рештою залогів до американської пристані.

ВЕСНЯНІ СІВБИ В УКРАЇНІ

Советські джерела подають, що цього року в Україні прекрасна весна та що „кожне село стареться покінчити сівбу в найкоротшім часі та згідно з усіми правилами агрономії, щоб виростити якнайбільший врожай“. Згадується далі, що багато тракторів вивезено в часі війни в глибину Советів, а багато знищили німці. Тому тепер послугуються в Україні волами, а навіть коровами, бо от „тільки в одній Київській області вживано підчас весняної сівби 50,000 коров“. Як виходить, то найбільше потерпіли в війні західні області: Львівська, Дрогобицька та Станіславівська. На Україні, пишеться далі, все ще є згарища й руїни, але це зникає з кожним днем, бо „сила народу доконує чуда“.

ПОЛЬСЬКІ СОЦІАЛІСТИ ДО СОЦІАЛІСТІВ СВІТА

Заграничний Комітет Польської Партії Соціалістичної, відбуваючи в Лондоні збори з нагоди Першого Травня, звернувся з апелем до міжнародного соціалістичного руху, щоб не опустив польського народу в його боротьбі за свободу людини, народу і людства. У своїй промові міністер А. Прагер ще сказав таке про теперішнє положення у світі: „Слова тратять тепер усяке значення. Говориться про демократію, а це означає гнет слабшого сусіда з боку тоталітарної потуги. Говориться про патріота, а це означає бандита, що вбиває людей, що борються п'ять років з окупантом. Історичним завданням соціалізму є впровадження у міжнародні зносини засади слушності і справедливості. Якщоб соціалізм того не доконав, то спроне-віривсяб своїм основним засадам“.

До цього можна додати таке: Коби то польські соціалісти були пам'ятали за такі речі в Польщі, як були при владі, то хто знав чи не було б тепер інакше.

LIBRARY OF CONGRESS
WASHINGTON D. C.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 51-53 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

День, що має пригадати суть американства

Від довшого часу нагадувано нам усім, щоби бути готовими гідно відсвяткувати цього річний „Ай Ем Ен Америкен Дей". Звертав на це увагу ще Покійний президент Рузвелт, відчувачи, що живемо в таких часах, коли треба усім нам час від часу доброї застанови над тими великими ідеалами, що вложені в моральну, національну і політичну основу нашого краю, а які ми звикли називати американською демократією.

День Американця — це нове американське свято, яке введено до календаря всього п'ять років. Зродилося воно — як бачимо — в часах, коли піднялися в світі сили, що проголосили боротьбу за життя і смерть ось таким ідеалам, якими жила досі Америка. Ось ті сили пробували всадити край і суспільство з нутра. Це їм не вдалось. Але не можна й нині певно сказати, що небезпека цілком минула. Бо ще й нині маємо повно явних і закритих ворогів наших демократичних ідеалів. Ще й нині маємо тут людей, що користають з усіх благ нашого краю і американського способу життя, а рівночасно вихваляють інші ідеали, інший спосіб життя, а за взірць ставлять інший край та інші порядки.

Між-тими, що так поступають, є велике число таких людей, що не родились в Америці, що не є навіть американськими горожанами. Але й є багато таких, що є „старими" американцями, та які лізуть в болото, бо їм тут надто добре живеться. Супроти цього треба одним і другим нагадувати, як то тепер людям у світі живеться, а як нам в Америці. Треба це робити, щоб люди знали, що це значить опинитись під тоталітарними режими і диктатурами, та яка їх там доля, які тор-

тури, яка нужда, яка смерть. Бо тоді, можливо, зрозуміють, чим є американська демократія навіть з своїми найбільшими недомоганнями, навіть там, де вона не дописує! Тоді, можливо, відчують, чому є гріхом супроти Бога і людей захвалювати в Америці тоталітарне варварство, диктатуру і царство терору.

День Американця є присвячений в першу чергу тим, що щойно стають американськими громадянами, згідно, що стали ними в біжучому році. Але, як добре знаємо, він є потрібний і для великого числа таких американців, яких діди і прадіди тут жили уже сотки-літ тому. Ті останні так уже звикли до американства, що їм здається, що це щось зовсім природне, яке не потребує ніякого особливого плекання і піклування. Та, як переконуємося, так не є. Демократія, щоб жила, потребує щораз нового корму, нових соків. Та за один день — „Ай Ем Ен Америкен Дей" — ми не закріпимо наших американських ідеалів в такий спосіб, щоб по тім дні вже можна було нам цілий рік спокійно жити і більше не думати про небезпеки, що загрожують нашим ідеалам. Цей день тільки нагадує нам, в якому доброму краю ми живемо, та що це добро треба завдячувати певним, незмінним ідеалам свободи, що положені в основи порядку цього краю. А далі, що ті ідеали є в постійній загрозі, та що тому їх треба охороняти і згідно з ними жити.

Відстрашаючий образ європейських країв, що були чи є під диктатурами і тоталітарними режими, повинен бути для нас усіх пострахом, як це виглядає, коли де нема демократії. Цей образ повинен нас вчити, що треба робити, щоб наш край ніколи не дійшов до такого упадку.

„КАРПАТОРОССИ" В МОЛОТОВА.

Ньюйорське „Новое Русское Слово" подає, що дня 8. травня б. р. советський комісар заграничних справ, Вячеслав Молотов, приймав в Сан Франсиско в советським консуляті „карпаторускую" делегацію в складі адвокатів Я. С. Русина та І. М. Цапа. Делегація вручила Молотову меморандум в справі злуки Холмщини, Ярославщини, Лемківщини, Пряшівщини та Закарпаття з Советським Союзом. Розмова тривала 10 минут. Молотов запевнив делегацію, що по розгромі німців „вже не буде ніяких под-

ярених русских територій", та що згадані нею території здійснять свої мрії й об'єднаються з Советами. Потім запросив делегацію на прийняття в готелі „Сан Франсис", де представив її Стетиніюсови, Іденowi та іншим. Тут уже згадується за „трех" делегатів, себто і про о. Р. Саміла.

Далі пише дописувач до Н. Р. Слова, що Стетиніюс віднісся теж дуже добре до делегації та сказав їй, щоб віднеслась з цею справою до того відділу в департаменті стейту, що має до діла з національними питаннями земель

на захід від лінії Курзона. Теж, пише газета, Стетиніюс „назначив Русина, Цапа і О. Саміла консульторами у справах лінії Курзона, якою американці дуже інтересуються".

Підчас прийняття в „Сан Франсиз" отся делегація, пише газета, була представлена українській та білоруській делегації на конференцію в Сан Франсиско. Вони говорили між собою і будуть далі говорити, пишеться у цій газеті, бо „справа злуки русских земель з СССР є якраз тісно зв'язана з Українською і Білоруською ССР", а то через границі.

Про те саме пишеться в філадельфійській „Правді" з 16. травня. Тільки дещо обережніше, бо сказано, що Молотов, дякуючи делегації за її працю, запевнив її, що советський уряд возьме її домагання під розвагу. Далі пишеться так:

„Делегація говорила по російськи і Молотов виразив велике вдоволення, що роджені американці можуть говорити вільно по російськи без допомоги перекладчика".

ПРО МЕМОРАНДУМ О. КЛОДНИЦЬКОГО.

Канадійський „Український Голос" з 9. травня б. р. лише під наголовком „Український Орлеманський", між іншим, таке:

„Український православний священник в Злучених Державах, д-р Володимир Клодницький з Ньюарку, мабуть позавидував слави кс. Орлеманському, бо як Орлеманський обібрав себе за спасителя Польщі через Москву, так само Клодницький обібрав себе за спасителя України через Москву. Д-р Клодницький написав меморандум в ім'єні заїнкорпорованого товариства Українсько-Американських Громадян в Нью Джерзі, але без підписів яких будь-яких членів товариства (диктатура!) і розіслав його до сенаторів, до конгресменів, до членів делегації в Сан Франсиско, і „до преси", як також на різні інші адреси в Канаді та Злучених Державах..."

Далі виказує У. Г. всі річеві помилки і „безцеремонні перекирчування історичних фактів", що їх повно в тому меморандумі. Ось ті свої завваги кінчить У. Г. такими словами:

„Як би меморандум д-ра Клодницького мав щось зробити, то хіба внести трохи більше хаосу в інформації про Україну і неправди про бажання українців. На щастя він того не зробить. Меморандум написаний так нездарно, так по аматорськи, так наївно і нахабно, що кожний політик, що мав уже меморандуми в своїх руках, не стратить часу навіть на прочитання одної сторони, щоби викинути його, де йому місце належить, на сміття".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, ід. 342, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. травня, в годині 2. пополудні, в галі церковній. Просимо всіх членів прийти на означений час. — І. Савчук, предс.; А. Скошниць, кас.; І. М., секр.

ДЛЯ ПОБІДИ КУПУЙТЕ БОНДИ НЕ ЖДІТЬ! НЕ ЗВОЛІКАЙТЕ! АЛЕ КУПІТЬ БОНД ОБОРОНИ СЕЯЧАС!

Щоб дати полєкшу на СВЕРБЛЯЧКУ та ДОПІКАННЯ від **EGZEMA**

висипок на шкірі або інших подібних шкірних порепань, які походять із внутрішніх причин; також на болячки на ногах — прикладайте лагодячу й лічущу **MARVAN SALVE**

а відстане вдоволюючу поміч в клопоті. Ящик 60 центів. Подвійний ящик за \$1. Купуйте в своїй аптеці, або пишть до:

MARVAN PRODUCTS

30 East 3rd St., New York 3, N. Y.

Випишемо вам негайно поштою, коли відстане \$1 в готівці або як моні ордер.

МИРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

Обслуга ширя і чесна

801 Springfield Avenue,
corner Harrison Place

IRVINGTON, N. J.

Phone: ESsex 3-9090

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні та
низькій як \$150.

ОБСЛУГА НАКРАЩА

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 East 5th St.,

NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

І ВИЩЕ
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ
І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN
FUNERAL HOME

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth Amboy 4-4646

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимаєсь похоронами
в BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK і ОКОЛИЦІ

129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2563

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 Prospect Avenue,

(cor. E. 158 St.)

BRONX, N. Y.

Tel.: MEtrose 8-4877